

Tina De Bisschop en Djarno Wiegman

“Die kick van: nu begrijp je het”

PIETER SNEL

Tina De Bisschop is leraar godsdienst, Nederlands en informatica op DvM Humaniora in Aalst en lerarenopleider godsdienst aan de Arteveldehogeschool in Gent. Djarno Wiegman werkt als leraar levensbeschouwing en filosofie bij het Groene Hart Lyceum in Alphen aan den Rijn. Ze ontmoeten elkaar om over elkaars lespraktijk en inspiratie te horen. Voor beiden betekent het vak LG plaatsmaken voor het onderzoeken van de ervaring en het hierover met elkaar (leren) nadenken.

Kiezen voor het vak

Tina heeft de voorbije jaren nooit het gevoel gehad dat ze ooit iets anders had willen doen. 'Ik geef al 20 jaar les in het secundair onderwijs. Onderwijs is altijd plan A geweest. Naast mijn werk in secundair onderwijs geef ik nu al vijf jaar les op de Arteveldehogeschool in de lerarenopleiding voor toekomstige godsdienstleraren.'

Godsdienst was geen voor de hand liggende keuze. 'Mijn ouders waren allebei zeker niet gelovig. Ik heb het wel meegekregen van mijn grootmoeder langs moeders kant. Zij is de persoon geweest die mij ingeleid heeft in wat religie en geloof voor haar was. Zij ging wekelijks naar de kerk, was daar ook lector en deed mee in de pastorale groep. Ze heeft zeven kleinkinderen, waarvan ik het derde oudste ben. Ze heeft eigenlijk geen enkel ander kleinkind meegenomen naar de kerk, voor zover ik weet, dus ik denk dat zij bij mij een zekere rituele gevoeligheid heeft ontdekt toen ik jong was. Ik mocht mee met haar naar de kerk, maar dan moest ik wel misdienaar zijn. Ik mocht niet naast haar zitten, omdat ik kon niet zwijgen en stilzitten. Ik heb daar heel veel dingen uit

meegenomen. Ik ben daardoor ook zelf bij de parochie betrokken en heb zelf ook catechese gegeven. Ik ben op die manier altijd met mijn geloof in contact gebleven, ook als het moeilijk was. Op mijn achttiende heb ik beslist om leerkracht te worden. In België moest je op dat moment drie vakken kiezen. Ik heb toen voor [katholieke] godsdienst, informatica en Nederlands gekozen.'

De lespraktijk van...

Tina werkt digitaal, zonder papier: 'Ik heb een website voor mijn leerlingen waarmee ik werk en met digitale tools.' Ze brengt daarnaast inzichten uit andere domeinen binnen, zoals deep democracy: 'Ik ben afgestudeerd als facilitator in deep democracy. Dat is iets wat ik ook wel implementeer in mijn opdrachten voor leerlingen en studenten, maar ook in het dagelijks leven. Het gaat er bij deep democracy om alle stemmen te horen en stemmen die je weinig hoort naar boven te halen.'

Vragen van leerlingen

Waar Tina altijd al dacht aan onderwijs, is de weg van Djarno meer zoeken geweest. 'Ik ben orthodox, christelijk gereformeerd opgevoed. Ik vond het eigenlijk altijd leuk om bezig te zijn met geloofsvragen en het hier met leeftijdsgenoten over te hebben. En zeker ook met kinderen. Ik heb daarom ook graag kinderkampen geleid. Opvoeding en leren heb ik altijd wel interessant gevonden.'

De interesse in geloofsvragen maakte dat hij voor theologie koos. Het was nog geen keuze voor de klas. 'Na mijn studie theologie dacht ik: het is lastig om daarmee een baan te vinden. Toen ging ik het sluimerende idee van onderwijs wat beter verkennen en werd ik daar snel enthousiast over.' Inmiddels heeft hij een duidelijke plek gevonden: 'Ik werk nu voor het zevende jaar op het Groene Hart Lyceum. Ik geef daar les vanaf de brugklas tot en met 5 vwo.'

Djarno creëert buiten het reguliere curriculum veel ruimte voor vragen van leerlingen en onderzoek doen: 'Ik heb een boekenclub gestart met leerlingen. Daarnaast begon ik ook een filosofieclub.'

In die filosofieclub gebeurt iets wat exemplarisch is voor zijn onderwijsvisie: 'Leerlingen bepalen waar het over gaat. Zij bedenken vragen en dan gaan we het daarover hebben. Ik zoek er een artikel uit Filosofie Magazine bij dat leerlingen facultatief ter voorbereiding kunnen lezen.' Ook vakoverstijgend werken is voor hem belangrijk. 'Samen met mijn collega klassieke talen ben ik een nieuw programma gestart. Het heet De Jonge Denkers. We benaderen thema's als chaos en orde vanuit de mythologie en filosofie. Mijn collega behandelt een thema eerst vanuit de mythologie, daarna doe ik dat vanuit de filosofie. Binnen levensbeschouwing zoek ik vooral de filosofische benadering omdat die sterk mijn interesse heeft.'

Inspiratie

Wat inspireert hen in hun werk? Voor Djarno ligt de bron opvallend dicht bij huis: 'Ik merk eigenlijk dat ik de meeste inspiratie haal uit leerlingen zelf. Uit de vragen waar ze mee komen.' Die vragen zijn niet altijd netjes geformuleerd of didactisch meteen bruikbaar, maar juist in de verdere verdieping op zulke vragen schuilt hun waarde. 'Dat mijn leerlingen het zo leuk vinden om met elkaar te filosoferen en na te denken, maakt dat ik daar veel inspiratie uit haal.' Ook hun openheid werkt aanstekelijk: 'Ze kunnen heel veel van zichzelf laten zien en dat neem ik mee in mijn lespraktijk. Het feit dat leerlingen open en eerlijk zijn

maakt dat ik dat ook wil zijn. Daarin zie ik voor mijzelf ook een voorbeeldrol om leerlingen te laten zien hoe en met welke taal je over levensbeschouwelijke en filosofische thema's praat.'

Bij Tina komt inspiratie ook eerst en vooral van leerlingen. Al krijgt inspiratie een iets andere kleur. 'Ik maak onder andere toneel met de leerlingen. Dat zijn bijzondere momenten waarop ze zich echt durven tonen. Ik heb er altijd wel veel bewondering voor. Het is zo'n energie die ze dan geven, zonder dat ze zich bewust zijn van wat ze allemaal laten zien.' Het gesprek over die ervaring helpt de leerlingen veel over zichzelf te leren. Daarnaast kijkt Tina nadrukkelijk naar collega's: 'Inspiratie vind ik ook echt bij hen, en bij goede leraren die ik zelf heb gehad.' Goed leraarschap is balans houden tussen open laten en richting geven: 'Het gaat erom dat je als leraar leerlingen ruimte geeft om zich te ontplooien, dat je luistert, maar ook wel iets te vertellen hebt. Ons vak is niet een leeg gegeven, het is voorbereid en toch niet geforceerd.'

Van betekenis zijn

Wat Tina in haar werk vooral drijft, is dat ze leerlingen verder brengt in het verstaan van de wereld en zichzelf. 'Ik vind onevenaarbaar: je begrijpt eerst iets niet, het is misschien chaos voor je, en ik leg je iets uit en dan zie je het. Die kick van: nu begrijp je het, ik heb je iets kunnen geven waar je iets mee kan. Dat vind ik echt de heerlijkste momenten in de les.'

Bij Djarno krijgt het vak vooral betekenis door de inbreng van leerlingen. Hij nodigt leerlingen nadrukkelijk uit om vragen te stellen en laat hen in de les regelmatig letterlijk positie innemen: 'Dan zet ik een stelling op het bord en moeten ze ergens een positie kiezen. Daarna volgt het gesprek.' Het fysieke kiezen maakt iets zichtbaar, maar het gesprek daarna geeft vooral verdieping: 'Het leukste vind ik met leerlingen dat gesprek. Waarom sta je daar? Vertel vooral.'

Vraagstukken

Net als iedere andere leraar hebben ze beiden hun vragen om hun lespraktijk verder mee te ontwikkelen? Tina werkt expliciet met een kader: 'Dat zijn de interlevensbeschouwelijke competenties, waarbij het gaat over: ik en mijn levensbeschouwing, de levensbeschouwing van de ander en de wereld.' Het is een model dat richting geeft, maar ook vragen oproept. Ze stelt zich vooral steeds weer de vraag hoe je zulke competenties ontwikkelt en zichtbaar maakt. Ze ziet ook hoe leerlingen moeten wennen aan deze manier van werken: 'Ze moeten wel geoefend worden. In het begin kijken ze zo van: wat moet ik hier doen?'

Djarno stelt zich vooral vragen rondom motivatie: 'Het is een verplicht vak. Sommige leerlingen vinden het heel interessant, maar voor de meeste is het niet het favoriete vak.' Dat vraagt om didactische creativiteit. Hoe maak je ruimte voor echte betrokkenheid binnen een verplicht kader?

Daarnaast heeft hij zijn vragen bij de rol van technologie: 'Wat is de relatie van ons vak en AI?' Hij ziet vooral kansen voor zijn vak: 'Misschien is het vak levensbeschouwelijke vorming juist wel de beste plek om dat thema ter sprake te brengen. Ik denk juist dat de imperfectie die in ons vak aan de orde komt

misschien wel een goede invalshoek is om met AI om te leren gaan. Ik denk daarom dat juist ons vak de beste plek is om AI te bespreken.'

Samenwerken van leraren

In Vlaanderen spelen de inspecteurs voor het godsdienstonderwijs een belangrijke rol in de professionalisering van leraren. Tina is niet bekend met de VDLG, maar ziet in Vlaanderen een enigszins vergelijkbaar verband: 'Elk bisdom heeft een inspecteur-adviseur die verantwoordelijk is voor de mandaten [lesbevoegdheid]. Diegene heeft een dubbele functie: inspecteur, maar ook adviseur. Zij brengen de godsdienstleraren samen op studiedagen. Ze sturen mailings. Je kunt ze - als je worstelt met bijvoorbeeld evaluatie of AI - daarover raadplegen. Ze doen ook effectief klasbezoeken en schoolbezoeken. In die zin is er bij ons ook wel een soort van vereniging van godsdienstleraren van katholieke godsdienst, die op die manier ook wel in overleggen in uitwisseling gaan.' Ook is er online contact. 'We hebben een gesloten Facebookgroep met godsdienstleraren waar materiaal wordt uitgewisseld en ervaringen worden gedeeld. We hebben verder ook de KU Leuven die ondersteunt.'

Djarno ziet duidelijk voordelen van een georganiseerde vereniging. Hij vindt uitwisseling via de VDLG. 'Dingen die werken, dat waar andere docenten tegenaan zijn gelopen. Daar kun je wat mee. En ik vind het waardevol om op de hoogte gehouden te worden over ontwikkelingen binnen het vakgebied.' Tegelijkertijd ziet hij ruimte voor ontwikkeling: 'Ik denk dat er nog een meerwaarde zou kunnen zijn door als VDLG meer in te spelen op actuele maatschappelijke vragen, bijvoorbeeld AI of burgerschap.' Daar ligt in zijn ogen een kans: een vakvereniging die niet alleen verzamelt, maar ook reageert, duidt en verbindt.